

Det Europæiske Råd
Formand

PRESSE

DA

TALE
EUCO 246/14.
PRESSE 578
PR PCE 215
Rom, den 7. november 2014

**Herman Van Rompuy,
formand for Det Europæiske Råd**
"Se tilbage, og se frem"
Tale på konferencen "Dove va l'Europa" - "Unionens tilstand"
(Accademia dei Lincei)

Det er en fornøjelse at tale på denne konference i Rom. I Palazzo Corsini, et kunstens og videnskabernes sted..., og for sådan et udsøgt publikum. De sidste fem år har jeg været i Rom flere gange til mange mindeværdige møder - i Palazzo Chigi, i Quirinalet... - men jeg er glad for at tale i dette offentlige forum i dag.

Vi oplever en periode med politisk fornyelse for Den Europæiske Union. En ny cyklus på fem år tager sin begyndelse: i denne uge startede den nye Europa-Kommission; den 1. december får Det Europæiske Råd en ny formand, Donald Tusk, min efterfølger. Og jeg hilser også det italienske formandskab for Ministerrådet!

Samtidig er 2014 et mindernes år - hundredåret for Første Verdenskrig, om to dage er det 25-året for Berlinmurens fald - som var lige så meget en ægte europæisk begivenhed, som den var tysk. Så det er et godt tidspunkt til at "se tilbage og se frem".

I tråd med den ånd, der hersker her - om "*Lo Stato dell'Unione*" –, bliver mine ord forholdsvis panoramiske. Jeg tilbyder nogle overvejelser på tre forskellige områder.

Først om den økonomiske krise og den nuværende økonomiske situation.

Dernæst nogle praktiske og institutionelle erfaringer om jobbet som formand for Det Europæiske Råd og om institutionens rolle i udenrigspolitikken;

Afslutningsvis som det tredje en bredere overvejelse om, hvordan borgerne oplever Europa, og hvordan Unionen kan blive mere omsorgsfuld og beskyttende.

Den økonomiske og finansielle krise - det er det uomgængelige udgangspunkt for både at se tilbage og se frem. De næste fem år vil nødvendigvis blive påvirket af den periode, vi lægger bag os. Europa har ændret sig. Det har været en vanskelig og nogle gange smertelig periode. Solidariteten mellem vores lande er blevet sat på prøve. Men vi har overvundet det.

Den vigtigste erfaring, vi kan drage af krisen i euroområdet, er, at vi fuldt ud har indset vores indbyrdes afhængighed. Det, der sker i et af vores lande, kan påvirke helheden. Skæbnen for et land på 10 mio. mennesker (som Grækenland) påvirker valutaområdet for 350 mio., ja, selv den globale økonomi. Regeringerne har indset det, men det tog dem nogen tid at gøre det. Og offentligheden har også opdaget det - for den tog det endnu længere tid, hvilket er naturligt. Vi overvandt den eksistentielle trussel mod euroområdet; vi vandt det slag - også mod Cassandraer og spekulanter!

Den anden vigtige erfaring fra krisen var, at vi for at forholde os til denne indbyrdes uafhængighed havde brug for og stadig har brug for "mere Europa" (helt klart i euroområdet). Vi skal styrke Den Økonomiske og Monetære Union.

Meget af det arbejde, der er blevet gjort i de senere år, tog sigte på dette, og som et resultat heraf har vi tydeligvis en stærkere ØMU-arkitektur i dag end for fem år siden. Med et bedre budgetmæssigt og makroøkonomisk overblik, med redningsfonde og også fra og med denne uge med Den Europæiske Centralbank, der fører tilsyn med alle banker i euroområdet. Det er starten på bankunionen - måske det største skridt i den europæiske integration siden indførelsen af selve euroen.

Men der er behov for mere, navnlig med hensyn til økonomisk samordning. Man kan ikke have en fælles valuta og nitten særskilte økonomiske politikker. Der kræves et minimum af konvergens.

Her ligger en af mine personlige fortrydelser. Med hensyn til økonomisk samordning ville jeg have foretrukket at gå videre, end vi har været i stand til at beslutte i løbet af min mandatperiode. Jeg lagde et forslag frem, som ikke fik tilstrækkelig støtte. Men: man kan se bort fra en løsning, man kan ikke se bort fra et problem.

Så jeg er ikke overrasket over, at spørgsmålet er tilbage på bordet allerede i december på første møde i Det Europæiske Råd under min efterfølgers ledelse. Den beslutning blev taget på det sidste møde i Det Europæiske Råd under min ledelse for to uger siden.

I dag befinder den nuværende økonomiske debat sig selvfølgelig et andet sted. Den handler om vækst, reformer, hvordan vi kan finde den rette balance i og mellem landene. Den økonomiske krise varer længere, end vi havde forventet eller håbet, efter at den finansielle stabilitet vendte tilbage til euroområdet i efteråret 2012. Hvorfor er det sådan?

Væksten er svag, primært fordi vores potentiale for strukturel vækst er svag, i dag omkring 0,5 %. Det er resultatet af et højt arbejdsløshedsniveau og for lave investeringsniveauer. Væksten er, når alt kommer til alt, summen af stigningen i arbejdstimer og produktivitet. Mangel på arbejdspladser og investeringer sætter begge faktorer under pres. Så en "cyklisk" tilbagevenden til vækst løber meget hurtigt ind i strukturelle begrænsninger.

Bortset fra det var der negative eksterne faktorer. Geopolitisk usikkerhed påvirker tilliden i Europa, og BRIKS-landenes resultater - svagere end forudset i Kinas tilfælde, bare svag i Ruslands og Brasiliens tilfælde - tyngede vores eksport og derfor nogle af vores landes eksportdrevne vækst.

Vi bør ikke søge årsagerne til svag økonomisk vækst i den monetære politik, der er rummelig. De skal heller ikke søges i budgetpolitikken, fordi budgetternes nettoeffekt på væksten har været neutral i år. De seneste par år har Europa udvist budgetfleksibilitet ved at understrege ikke så meget underskuddenes nominelle tal, men det strukturelle underskud. De ekstra frister, der blev vedtaget i 2013 for, at landene kunne komme ned under loftet på 3 % i Maastrichttraktaten, beviser det.

Nu må vi koncentrere os om strukturreformer. De er nødvendige i alle landene (også i Tyskland). Verden er i konstant forandring: ingen kan hvile på gårdsagens indsats eller dagens laurbær.

Det er en topprioritet at forbedre arbejdsmarkedernes funktion. Bekæmpelse af dobbeltheden mellem insidere og outsiders, mellem dem, der har et job med en fast kontrakt, og dem, der har et usikkert job eller slet ikke noget job - meget ofte kvinder, unge, indvandrere..., denne dobbelthed er for mange lande en vigtig forklaring på den stejle stigning i arbejdsløsheden under krisen.

Andre vigtige strukturreformer vedrører det indre marked (et spørgsmål, der står senator Mario Montis hjerte nær...), og også energiunionen, det digitale marked og selvfølgelig forsknings- og innovationsområdet.

For to uger siden på det sidste møde i Det Europæiske Råd under min ledelse så lederne med tilfredshed på, at den nye Europa-Kommission har til hensigt at opmuntre til ekstra investeringer på op til 300 mia. EUR i de næste tre år. Medlemsstaterne har et stort ansvar i forbindelse med reformer, men også investeringer. Og glem ikke: at opmuntre til investeringer, økonomisk set, betyder at handle på efterspørgselssiden og på udbudssiden!

Den aktuelle økonomiske situation er kompliceret, fordi vi ikke alene har for lav vækst, men også usædvanligt lav inflation - i højere grad for eurolandene end for de andre medlemsstater. Dette tynger både den offentlige og den private gæld (som er for høj), og derfor også investeringerne.

Det er derfor, som jeg sagde for et par dage siden i Europa-Parlamentet, at vi skal mobilisere midler, uden tabuer, uden frygt, uden fikse idéer, uden ideologi, med en blanding af kortsigtede og langsigtede mål og i respekt for de grundlæggende principper for Den Økonomiske og Monetære Union. Hele vores socioøkonomiske system bygger på vækst og beskæftigelse. Det er alle helt klar over.

Lad mig tilføje en enkelt strategisk bemærkning. Hvis vi ikke kan fremlægge håndgribelige resultater for borgerne med hensyn til vækst og beskæftigelse i de kommende år..., hvis vi ikke kan vise, at alle disse ofre og bestræbelser bærer frugt..., vil den europæiske idé komme under meget stærkt pres.

Den euronegative afstemning i maj forhindrer ikke EU-institutionerne i at fungere. Men uden perspektiv og et håb om et bedre liv kan det næste europæiske valg og kommende nationale valg blive katastrofale. Så: Der står meget på spil. Det må vi være helt klar over. De kommende fem år bliver lige så afgørende, som de sidste fem år har været.

Jeg har bemærket, at der er mange respekterede jurister blandt publikum, praktikere og professorer - som f.eks. Giuliano Amato (*il Dottor Sottile*) og Joseph Weiler, som jeg tidligere har haft drøftelser med... Så jeg tænkte, det kunne være interessant at delagtiggøre jer i et par institutionelle overvejelser om min erfaring i embedet og om, hvordan jeg formede rollen.

For mig var embedet lige så nyt som for alle andre. Jeg blev valgt den 19. november 2009. Jeg glemmer det aldrig. Jeg havde forberedt en erklæring til pressen, hvori jeg kom med en idé. Den er stadig værd at gentage. Det er ikke så tit, man kan genlæse en gammel erklæring uden at rødme. Dengang sagde jeg: *"Alle lande bør komme sejrrigt ud af forhandlingerne. (...) Som formand for Det Europæiske Råd vil jeg lytte opmærksomt til alle, og jeg vil sikre, at vores drøftelser fører til resultater for alle parter."* Jeg sagde også: *"Der har været megen debat om jobprofilen for den kommende formand, men kun en profil er mulig, og den bygger på dialog, enhed og handling."*

De juridiske eksperter iblandt jer vil vide, at EU-traktaten fastlægger Det Europæiske Råds og dets formands rolle og opgaver på bare nogle få linjer. Institutionen har ikke kompetence til at udstede forskrifter og tager ikke del i ledelsens beslutninger. Den er grundlæggende en politisk instans, hvis rolle er at fastlægge den overordnede retning. Eller med traktatens ord *"tilføre(r) Unionen den fremdrift, der er nødvendig for dens udvikling"* og *"fastlægge(r) dens overordnede politiske retningslinjer og prioriteter"*.

Institutionens kald er at holde sig ude af den daglige drift - de andre EU-institutioner gør det meget bedre inden for de velprøvede rammer af "fællesskabsmetoden" - og alligevel springe ind, når der opstår særlige tilfælde: traktatændringer, fastlæggelse af budgettet og også håndtering af kriser...

Ud fra det, der står (og det, der ikke står) i traktaten, ser man også, at Det Europæiske Råds formand har et forholdsvis kort mandat (to et halvt år, der kan fornyes en gang), intet budgetansvar, ingen egen administration og ingen rettigheder til udnævnelse og en meget lille stab.

Det er noget af et paradoks: Det Europæiske Råd anses generelt for at være den øverste politiske myndighed i Unionen, men beskrivelsen af formandens job og formelle kompetencer er temmelig vag, for ikke at sige skrabet. Meget afhænger derfor af, hvad man gør med det eller får ud af det! Jeg kan sige det på en anden måde: alt, hvad der ikke formelt var forudset, skulle skabes uformelt.

Det starter med noget ganske enkelt: at opbygge tillid. Det at opbygge tillid er efter min mening måske den vigtigste opgave for Det Europæiske Råds formand. At opbygge tillid blandt lederne, blandt institutionerne, blandt landene: det er grundlaget for politisk beslutningstagning. Især når beslutningerne er vanskelige, og når de skal træffes med konsensus, som det normalt er tilfældet i Det Europæiske Råd.

Hvordan opbygger man tillid? Ved at møde folk, ved at lytte til folk, ved at tage hensyn til deres synspunkter. Jeg har f.eks. under hele min mandatperiode gjort et nummer ud af at besøge alle medlemmerne af Det Europæiske Råd i deres egen hovedstad, i princippet en gang om året. Det at tale med præsidenter og premierministre i deres eget arbejdsmiljø - fra Helsingfors til Nicosia og fra Dublin til Sofia - giver en en meget bedre idé om, hvad der virkelig driver dem. Og som regelmæssig gæst i regeringspaladser i andre hovedstæder kan jeg ikke undgå at bemærke, at de fleste af dem forekommer, jeg vil ikke sige overdådige eller luksuriøse, men pænere end de sovjetlignende kontorer vi har i Bruxelles!

Alle disse bestræbelser på at opbygge tillid betaler sig, når behovet opstår, i krisituationer. Dem har vi ulykkeligvis oplevet. Eurokrisen og situationen i Ukraine skiller sig ud. Nogle få ord om Det Europæiske Råds rolle i hver af disse.

Det er sandt, at den finansielle og økonomiske krise blev håndteret af Europas nationale ledere på en meget synlig måde, personligt - navnlig i årene 2010-2012. Der var to indlysende årsager til det.

For det første var der mange penge på spil. Statsgældskrisen gjorde det ligesom bankkrisen nødvendigt at bruge skatteborgernes penge. Det fælles EU-budget er forholdsvis lille (knap en procent af BNP), så Unionens institutioner kunne ikke handle afgørende på egen hånd. Medlemsstaterne var nødt til at træde til. Og beløbene var så store, at beslutningen i de fleste lande kun kunne træffes på det højeste politiske niveau... i alle Palazzo Chigi'erne og alle Quirinalerne i hele Unionen. Behovet for nationale penge og dermed inddragelsen af nationale ledere og nationale parlamenter var simpelthen en realitet.

Grund nr. to: i krisetider nås institutionernes grænser, der bygger på tildelte kompetencer, hurtigt. Unionen kan kun handle på områder, hvor regeringerne i fællesskab har givet den mandat til at gøre det. Men når vi bevæger os ind på et uudforsket område, og der skal fastsættes nye regler, er Det Europæiske Råd godt rustet til at kunne spille sin rolle.

Selv om vi var tvungne til at bruge denne "mellemsstatslige" løsning, har alt det arbejde, vi har udført, faktisk resulteret i stærkere centrale institutioner. Kommissionen har fået formentlig hidtil usete beføjelser til at undersøge budgetter og økonomiske politikker (det oplever vi i disse uger...). Parlamentet har mere indflydelse. Tidligere denne uge begyndte Den Europæiske Centralbank at føre tilsyn med alle euroområdet's banker. Sådanne kompetenceskift kræver naturligvis forudgående samtykke fra alle involverede lande.

Dette bringer mig frem til Det Europæiske Råds rolle i udenrigspolitikken. Hvor de første to-tre år var domineret af den økonomiske krise, blev vores politiske opmærksomhed det sidste år mere rettet mod verden omkring os. Og særlig Ukraine. Selvfølgelig.

Ukrainekrisen var og er den mest alvorlige trussel mod den europæiske sikkerhedsorden siden slutningen af Den Kolde Krig. Invasionen af Krim i marts måned udgjorde et vendepunkt. Selvfølgelig fandt der afgørende begivenheder sted i Ukraine inden da, og det gør der stadig - men det var vendepunktet. Når man piller ved grænser, piller man ved fred.

I begyndelsen af marts indkaldte jeg til et hastemøde om Ukraine. (Det var kun det andet topmøde af den art om udenrigsanliggender; det første var tre år tidligere om Libyen, og det var også meget vigtigt.)

På mødet om Ukraine efter Krim fastlagde Det Europæiske Råd Unionens reaktion. Over for Ukraine: politisk støtte, med associationsaftalen, og støtte til reformer. Over for Rusland: sanktioner i tre tempi for at få landet til at ændre opførsel. Siden da har vi holdt fast i denne dobbelte strategi.

Det Europæiske Råd behandler faktisk ret sjældent udenrigsanliggender. Det meste af tiden overlader de fleste præsidenter og premierministre dette til deres udenrigsministre (ligesom de i normale tider foretrækker at overlade finansielle spørgsmål til deres finansministre!). Men når det bliver virkelig politisk, da det blev et spørgsmål om stabilitet på kontinentet, om energiahængighed, om at påføre Rusland smerte og derved muligvis berøre vores økonomier til gengæld, så vil alle nationale ledere personligt deltage, og de har været med hele vejen. Under min efterfølger Donald Tusk vil denne inddragelse af lederne utvivlsomt fortsætte, så længe det er nødvendigt. Den seneste energiaftale for vinteren var et positivt skridt. Ruslands anerkendelse af det såkaldte valg i Donbass var et meget negativt skridt.

Så ud fra min erfaring at dømme er det klart, at når presset er der, kan Det Europæiske Råd handle. Når vi virkelig skal, er det muligt at bringe 28 ledere, 28 lande på linje med hinanden. Det er ikke let, men det er muligt. Mit spørgsmål i dag er, hvordan vi kan bevare denne kapacitet til at handle, for Europa, når der ikke er nogen umiddelbar krise, når der ikke er noget eksternt pres. Det bliver vanskeligere.

I hvert fald vil det afhænge af Europa-Kommissionen og dens initiativsans, og det vil også - uanset hvad man måtte tænke - afhænge af Frankrigs og Tysklands, og andres, evne til at finde fælles løsninger. De er selvfølgelig kun to lande ud af 28, men de repræsenterer to politiske og økonomiske måder at tænke på i Unionen, og uden deres enighed om en fælles retning bliver tingene meget vanskelige.

Enighed mellem dem er ikke en tilstrækkelig forudsætning, men den er ofte nødvendig. Det er i hvert fald min erfaring. Og jeg vil kun være glad, hvis min efterfølger kan vise, at jeg tager fejl!

Når vi taler om Tyskland og Frankrig ..., og jeg skal ikke glemme Italien og de andre, lad mig også nævne Det Forenede Kongerige - også her med Peter Mandelsons tilstedeværelse. I de næste fem år bliver det en af de afgørende udfordringer. Vi må gøre vores yderste for at bevare Unionen samlet. "Vi gør det bedre sammen!"

Mit indtryk er, at andre medlemsstater er parate til at lytte, tale og om nødvendigt forhandle, forudsat at de grundlæggende værdier og principper for Unionen bliver respekteret.

Tillad mig i tredje og sidste del af min tale at komme med nogle afsluttende overvejelser.

Når man ser på de sidste år og den skuffende økonomiske situation, er det klart, at "Europa" ikke er blevet populær under krisen - tværtimod. Det er derfor, de næste 5 år er så vigtige.

Men der er også politisk krise generelt på alle niveauer. Der er endog en generel utilpashed forårsaget af den måde, vores økonomier arbejder på, fordelingen af velstand, af skattebyrden, den stigende ulighed... For ikke at nævne en frygt for globaliseringen, for indvandringen, for fanatikernes vold.

Selvfølger, og det er en nuance, opstod der populistiske partier i en række lande år inden udbruddet af den finansielle krise og eurokrisen. Hver dag må vi kæmpe for at "vende frygt til håb".

Det er sikkert, at der også er en specifik europæisk dimension af dette problem. Men efter min mening handler det ikke kun om institutioner og valg. Mere grundlæggende er det umagen værd at se på, hvordan folk opfatter og forholder sig til Unionen. Hvordan de oplever den. Og jeg vil afslutningsvis gerne gå lidt videre med dette punkt.

Udgangspunktet er en trist iagttagelse. Det lader til, at folk nu betragter Europa som en grund til at føle sig magtesløs og uden indflydelse – når det netop blev oprettet for at gøre dem stærkere og gøre dem til herre over deres egen historie igen.

En måde at forstå denne offentlige desillusionering bedre på - som jeg sagde i slutningen af maj i en tale i Aachen, da jeg fik Charlemagneprisen - er at se, hvordan folk først og fremmest oplever vores Union som et rum og næsten aldrig som et sted. Et rum og et sted er bestemt ikke det samme. Et sted giver beskyttelse, stabilitet og tilhørsforhold. Det er et hjem, hvor folk føler sig hjemme. Et rum derimod åbner for bevægelighed og muligheder. Det handler om retning, hastighed og tid. Som mennesker har vi brug for begge dele. Et rum, hvor vi kan lette, og en rede, vi kan kalde vores egen. Vi er meget enkle skabninger!

I forbindelse med Europa har fokus altid været på rummet. Tænk over det. Fra første færd har indsatsen typisk været at fjerne grænserne for varer, arbejdskraft og investeringer, at lade borgerne og virksomhederne flytte, tage initiativer, udnytte muligheder. Den dag i dag handler det – på så forskellige områder som energi, telekommunikation eller den digitale økonomi – stadig om at nedbryde grænser og oprette dette store fælles rum.

Men vi har aldrig rigtig tænkt på Europa som et hjem, som noget, der beskytter os, og det betaler vi prisen for i dag. I årtier fungerede det udmærket. De åbne grænser gav store muligheder – for at arbejde, handle, studere i udlandet. Og virkningen af hele denne åbning blev i vidt omfang afbødet – af økonomisk vækst og af de velfærdsstater, der blev oprettet sideløbende.

Helt essentielt var arbejdsfordelingen i alle disse år, at Europa åbnede sig, og at de nationale regeringer beskyttede. Ingen forventede andet. Men tingene har ændret sig. Globaliseringen har lagt pres på velfærdsstaterne. Krisen har tvunget EU-institutionerne ind i en ny rolle.

Resultatet er et dramatisk og hurtigt skift: Hvor Europa i årtier kun handlede om at åbne, befri, lukke op, frigøre, styrke..., betragtes det i dag pludselig som at blande sig, dømme, foreskrive, påbyde, irettesætte, endda straffe... Europa, den store "skaber" af muligheder, opfattes nu af mange som en uvelkommen "ubuden gæst", frihedens og rummets ven ses som en trussel mod beskyttelsen og stedet.

Vi skal have den rette balance. Det er afgørende, at Unionen også står på den beskyttende side. Det er bydende nødvendigt, at Unionen ikke kun ses som en fordel for virksomhederne, men også for arbejdstagerne, ikke kun for dem, der flytter, men også dem, der bliver boende, ikke kun for dem med eksamensbeviser og sprogkundskaber, men alle mennesker og ikke kun for borgerne som forbrugere, der kan lide billige varer og et bredt udbud, men også som arbejdstagere, der i andre kan se konkurrenter til deres job.

Hvordan får vi den rette balance? Med hensyn til beskyttelse forventer folk to ting af EU.

For det første med hensyn til problemer, som de enkelte lande klart ikke er store nok til at bekæmpe alene, forventes det, at Unionen træder til. I forbindelse med globale og grænseoverskridende spørgsmål ønsker folk virkelig, at Europa forsvare deres interesser og holder truslerne stangen. For det andet, når nationale myndigheder er bedst rustet til at yde omsorg, forventer folk, at Unionen ikke blander sig. Men der er andre tilfælde, hvor Unionen netop på grund af sin størrelse må træde varsomt. Ikke forstyrre, men respektere de hjemlige steder med beskyttelse og tilhørsforhold – fra nationale velfærdsvalg til regionale traditioner og identiteter og helt ned til den lokale ost.

I dette perspektiv er borgerens budskab til Unionen klart. *"Unionen skal være stærkere udadtil og mere omsorgsfuld indadtil."* For mig er det en af de vigtigste udfordringer forude at genvinde folks tillid til vores Union. Og jeg har fuld tillid til, at den nye ledelse vil tackle dette store ansvar direkte. Tak! Grazie!
